

SOTSIAALMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee
Rahukohtu 3
Tallinn, 15161, Harju maakond

Teie 07.03.2024 nr 2-5/24-00413,
9.13.1/24-0070/-2T/
Meie 04.04.2024 nr 1.4-1.1/630-3

Sotsiaalministeeriumi arvamus laste seksuaalse väärkohtlemisega võitlemise direktiivi kohta

Tulenevalt Riigikantselei resolutsioonist 2-5/24-00413 edastab Sotsiaalministeerium arvamuse Justiitsministeeriumile laste seksuaalse väärkohtlemisega võitlemise direktiivi kohta, COM(2024) 60. Arvamuse koostamisel konsulteeris Sotsiaalministeerium ka Sotsiaalkindlustusametiga, kelle sisendiga on arvestatud.

Sotsiaalministeerium toetab direktiivi ettepanekut, mis põhineb suurel määral Eestis juba kasutusel oleval lastemajateenuse mudeli põhimõtetel ning teenused enne kohtumenetlust, selle ajal ja pärast on kooskõlas ohvrite direktiiviga ja meie olemasolevate praktikatega. Terminoloogiliselt toetame, et direktiivis soovitakse ära muuta termin *child pornography* ja kasutada selle asemel mõistet *child sexual abuse material*. Positiivne on ka termini *child sex tourism* kaotamine ning selle asemel mõiste *sexual exploitation of children* kasutamine ning *child prostitution* mõiste asemel *child exploitation in prostitution* kasutamine. Tegemist on meie hinnangul last väärtustavate terminoloogiliste muudatustega.

Direktiivi artiklite kohta on meil järgmised märkused:

Artikkel 18, mis käsitleb lapse seksuaalse väärkohtlemise või lapse ekspluateerimise raporteerimist. Artikli kohaselt peavad ohvrid saama direktiivi artiklites 3-9 reguleeritud süütegudest teada anda kompetentsele asutusele, kelleks Eestis on Politsei- ja Piirivalveamet (PPA). Lisaks sätestatakse, et kompetentne asutus ei tohi edastada migratsioonivõimudele ohvri kohta andmeid. Me ei saa sellist piirangut toetada, kuivõrd Eestis täidab mõlemat rolli PPA.

Artikkel 23 käsitleb ohvri õigust saada tema vastu toime pandud süütegude eest hüvitist (kompensatsiooni). Süüteod on reguleeritud artiklites 3-9 ning hüvitist oleks võimalik saada kõikide kannatuste eest, mida ohver seetõttu on kogenud. Artikli kohaselt tuleks hüvitist maksta lapsele füüsiliste ja vaimsete kannatuste tekitamise eest (ka virtuaalkeskkonnas toimunud), taastumise kulude ja sellega seotud transpordikulude eest ning sissetuleku kaotuse eest.

Eesti praegune kuriteoohvri hüvitise süsteem ei kata ära eelnõus toodud kompensatsiooni ulatust ning direktiivi sellisel kujul vastuvõtmine tooks kaasa täiendavaid kulusid lapsohvri toetamisel. Eestis kehtivat kuriteoohvri hüvitist saab taotleda juhul, kui tegemist on raske tervisekahjustusega KarS § 118 tähenduses ning kuriteost on teatatud 15 päeva jooksul ja juhtumi osas on algatatud kriminaalmenetlus. Alaealistega toimunud kuriteo puhul on võimalik Sotsiaalkindlustusametile esitada kuriteoohvri hüvitise taotlus sel ajal kui laps on alaealine ning lisaks täisealiseks saamisest 3 aasta jooksul. Juhtumite, mille puhul ei ole tegemist raske

tervisekahjustuse tekitamisega, saab nõuda kurjategijalt kompensatsiooni kohtusse pöördumise kaudu.

Siseriiklikku analüüsi vajaks eelnõus toodud ettepanek aegumistähtaegade arvestuse osas. Seda põhjusel, et ohvriabi seaduse kohaselt peab kuriteost olema teatatud 15 päeva jooksul ja õigus hüvitist taotleda on 3 aastat tagasiulatuvalt alates kuriteo toimumise hetkest. Ettepaneku kohaselt algaks aga aegumistähtaegade arvestus ohvri täisealiseks saamisel ja sõltuvalt kuriteo raskusastmest oleks aegumistähtaeg 20, 25 või 30 aastat. Kuna kuriteoohvri hüvitise taotlemise aluseks on raske tervisekahjustuse tekitamine, siis nii pika aja pärast on keeruline/võimatu tuvastada, kas tegemist oli raske tervisekahjustusega.

Artikkel 24 teeb ettepaneku määratleda siseriiklik asutus/kontaktpunk (*national focal point*), kelle ülesanne on analüüsida laste seksuaalse väärkohtlemise trende ning analüüsida erinevate tegevuste mõjusid väärkohtlemise vastu võitlemisel, lisaks koguda ja avaldada statistikat. Eestis sellist ühest kontaktpunkti ei ole ning tegevused jagunevad erinevate haldusalade vahel. Kindla kontaktpunkti loomine ei ole meie hinnangul ka tingimata vajalik. Peame olulisemaks, et iga haldusala rollid oleksid selgelt piiritletud ning lastevastase vägivalla vastu võitlemisel tehakse koostööd.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Hanna Vseviiov
asekantsler

Berit Marksoo
Berit.Marksoo@sm.ee